

UNIEKE BIBLIOGRAFIE INDUSTRIËLE ARCHEOLOGIE & INDUSTRIEEL ERFGOED IN BELGIË

Een terugblik op een bibliografisch werkinstrument

Dominique J.B. VANPÉE

Lid van het Publicatiecomité van de Bladen voor Documentatie, Belgische Vereniging voor Documentatie (ABD-BVD)

- Aan de hand van e-mails met de betrokkenen van destijds en teruggevonden elementen op het internet wordt teruggeblikt op de geschiedenis van de *Bibliografie industriële archeologie & industrieel erfgoed in België*.¹
- À la lumière de courriers électroniques échangés avec les personnes concernées à l'époque et d'éléments retrouvés sur Internet, l'auteur jette un regard rétrospectif sur la *Bibliographie de l'archéologie industrielle et du patrimoine industriel en Belgique*.

In het tijdschrift van het VIAT/MIAT

In 1990 zagen de heren Peter Scholliers en Patrick Viaene elkaar regelmatig en vaak had het onderwerp "industriële archeologie" hiermee te maken. Viaene was toen ook nog secretaris van een internationaal congres over het onderwerp dat in België plaatsgreep. P. Scholliers nam het initiatief tot het aanmaken van een bibliografie op het vlak van de industriële archeologie. Hij vroeg de heer Viaene om dit project te trekken. De heer Viaene had toen al een omvangrijke bibliografische documentatie rond dit onderwerp, die onder andere was tot stand gekomen door zijn werken aan de tweedelige publicatie *Industriële archeologie in België* (1986 (1e druk), 1990 (2e druk)).² Brigitte De Meyer vult aan: "*Bij het verschijnen van de eerste aflevering van het museumtijdschrift (het heette toen nog Tijdschrift voor Geschiedenis van Techniek en Industriële Cultuur) was er al een tijdschrift rubriek Bibliografie voor geschiedenis van techniek en industrie. In het inleidend woordje (René De Herdt) werd de intentie al uitgesproken om een bibliografisch werkinstrument uit te bouwen.*"

Peter Scholliers zette de bibliografie op de sporen en Patrick Viaene "verkreëg [in zijn eigen woorden] al snel het fiat van de TIC-redactie om elke vierde aflevering van de jaargang een vaste rubriek "Bibliografie industriële archeologie & industrieel erfgoed in België" gepubliceerd te krijgen. De eerste aflevering die ik samenstelde volgens de rubricering die we gezamenlijk opstelden werd aangevuld door Peter. Hier en daar verdween een geselecteerd item omdat dat inhoudelijk niet voldoende overeenkwam met de voorgenomen selectiecriteria. Ook bij de tweede en derde aflevering gaf Peter nog input, maar door tijdsgebrek was die input erg beperkt. Wel werd door mij zijn naam (in de vorm van "in

samenwerking met...") nog vermeld in de 4de en 5de aflevering."

"In de beginjaren waren er enkele moeilijke knopen door te hakker", stelt Peter Scholliers:

"1) een stramien vinden dat voldoende open was om nieuwe interesses op te nemen; 2) een adequate definitie vinden van dit veld en 3) beslissen over chronologische afbakening ('oude' titels opnemen?). De omvang van dit werk was gigantisch, kan je wel denken (vooral in een tijd toen internet nog niet was wat het nu is geworden)." Studenten van zijn cursus "Industriële archeologie en industrieel erfgoed" aan de Vrije Universiteit Brussel (VUB) kregen van hem de opdracht vijf à tien titels te zoeken en kort te annoteren. Hij heeft deze informatie zelf geïntegreerd in de eerste jaren van de door het VIAT (Vereniging voor Industriële Archeologie en Textiel) / MIAT (Museum voor Industriële Archeologie en Textiel) uitgegeven bibliografie en naderhand (soms) titels bezorgd aan de heer Viaene of later aan de bibliothecaresse van het MIAT, mevrouw Brigitte De Meyer voor dezelfde bibliografie.

In een online databank

Brigitte De Meyer herinnert zich nog: "*Een van de mijlpalen in de geschiedenis van de bibliografie was de ontsluiting van de bibliografische referenties via een online databank. Dit gebeurde in 2004. Peter Scholliers en Patrick Viaene waren ook hier nauw bij betrokken.*" Ook op de blog van VIAT werd toen - in 2006 - uitleg over de bibliografie meegegeven, een nieuw deel aangekondigd... en medewerking gevraagd.³

Patrick Viaene deed de redactie van de bibliografie tot 2006 (tot en met deel 15). "Reden om ermee op te houden was het door MIAT

directeur René De Herdt geuit voornemen om de bibliografie te digitaliseren," stelt Viaene, "Dit gebeurde kort na het verschijnen van deel 15 en vooral ikzelf [met Dominique Zenner - nvdr] heb deze onvoorstelbaar tijdrovende klus volbracht door het invoegen van de 5.097 titels en referenties op een digitaal raster en systeem, zoals aangebracht door een ICT-bedrijf (gecontracteerd door MIAT/VIAT). Eerst begon dit werk door een jobstudent, maar al snel bleek dat dit fout lie[p]: alleen iemand met inzicht in de inhoud van de in te voeren bijdragen-referenties kon dat werk eigenlijk met trefzekerheid uitvoeren. In 2006 was de hele bibliografie raadpleegbaar online op de VIAT/MIAT-website. Een tweede reden waarom ik stopte met de reeks was dat ik uitgever was van de SIWE-Nieuwsbrief waarin ik steeds meer inzet op de rubriek "Onder de leeslamp" (tot 2004 geredigeerd door André Cresens). Deze in regel tweemaandelijks nieuwsbrief (uitgegeven in gedrukte vorm en in digitale format) bevatte regelmatig een 'Onder de leeslamp'-rubriek van tientallen pagina's, waarbij vaak niet alleen de titels opgegeven werden maar waarop ook soms een korte bespreking volgde. De laatste SIWE-Nieuwsbrief (nr. 70) verscheen eind 2012. Kort nadien stopte echter ook het TIC als tijdschrift te bestaan, met als laatste nummer deel 124 (4de trim 2013)."

Vanaf 2007 nam Brigitte De Meyer deze opdracht over. "Dit was evident vanuit mijn bibliotheekfunctie in het MIAT", stelt ze, "Uiteraard was er toen ook samenwerking, zoals

Peter Scholliers zelf vermeldt. Referenties werden aangeleverd door studenten van Peter, etc." Ze kon daarbij ook titels uit de SIWE Nieuwsbrief als aanvulling op haar bibliografisch sprokkelwerk opnemen.

De jaarlijkse papieren aanvulling op de bibliografie bleef verder bestaan tot 2013. Scholliers stelt over de overgang van de VIAT/MIAT bibliografie (online) naar de kennisbank van het Expertisecentrum voor Technisch, Wetenschappelijk en Industrieel Erfgoed (ETWIE): "Toen ETWIE van start ging en sterk inzette op online dienstverlening enerzijds, en de MIAT-online bibliografie wat slabakte anderzijds, lag het voor de hand dat de ETWIE-kennisbank de taak van MIAT overnam. Ik denk dat dit laatste vlot is gebeurd." Over de ETWIE-kennisbank kan u elders in dit tijdschrift lezen. "De kennisbank van ETWIE, waar de bibliografie nu deel van uitmaakt heeft ook een plaats op de museumwebsite [van het MIAT/de MIAT FACTory]. Het MIAT werkt samen met ETWIE om de bibliografische databank te voorzien van nieuwe referenties," schrijft De Meyer. Vanaf 2013 werd de bibliografie opgenomen in het kennisplatform van ETWIE.

Dominique J.B. Vanpée

Tommestraat 63

3040 Ottenburg (Huldenberg)

dominiquevanpee@gmail.com

Mei 2016

Noten

- ¹ Dit artikel is op een korte e-mailbevraging gebaseerd van midden februari 2016. Werden kort bevraged: mevrouw Brigitte De Meyer (kenniscentrum MIAT FACTory en museumbibliotheek) [15 februari 2016 om 11:26] en de heren Peter Scholliers (hoogleraar aan de VUB (onderzoek omtrent de geschiedenis van de levensstandaard, de geschiedenis van de arbeid, voedingsgeschiedenis, de geschiedenis van lonen en prijzen, de materiële cultuur en de industriële archeologie) en voorzitter van ETWIE vzw) [14 februari 2016 om 09:34] en Patrick Viaene (SIWE in vereffening, docent KASK-Gent (School of Arts) en Universiteit Antwerpen (Faculteit Ontwerpwetenschappen - het vak Monumenten- en Landschapszorg)) [15 februari 2016 om 11:17].
- ² Viaene, Patrick ; De Herdt René (bijdrage) ; De Herdt, René, Van de Wiele, Johan (coörd.). *Industriële archeologie in België : tentoonstelling. Gent, Centrum voor Kunst en Cultuur Sint-Pietersabdij, 8 november 1986 - 18 januari 1987*. Stad Gent. Dienst voor Culturele Zaken. Museum voor Industriële Archeologie en Textiel, 1986, 416p. Viaene, Patrick ; De Herdt, René (bijdrage). *Industriële archeologie in België*. Stichting Mens en Cultuur, 1990, 2e gewijz. dr., 431 p. + 15 kaarten.
- ³ Viaene, Patrick. *Bibliografie Industriële Archeologie & Industrieel Erfgoed in België (XV)*. [online]. VIAT, 2006 (geraadpleegd op 8 mei 2016) <<http://users.skynet.be/VIATvzw/toc.htm>>. Wat betreft de bibliografie:
Scholliers, Peter; Viaene, Patrick. *Bibliografie industriële archeologie en industrieel erfgoed in België. Tijdschrift voor de geschiedenis van techniek en industriële cultuur - TGTIC*, deel 35, 1991, jrg. 9 nr. 3, p. 3-33. [Deel I]
Scholliers, Peter; Viaene, Patrick. *Bibliografie industriële archeologie & industrieel erfgoed in België. Tijdschrift voor de geschiedenis van techniek en industriële cultuur - TGTIC*, deel 39, 1992, nr. 3, p. 17-27. [Deel II]
Scholliers, Peter; Viaene, Patrick. *Bibliografie industriële archeologie & industrieel erfgoed in België. III. Tijdschrift voor industriële cultuur - TIC*, oktober-december 1993, jrg. 11, deel 44, nr. 4, p. 7-22.
Viaene, Patrick; Scholliers, Peter. *Bibliografie industriële archeologie & industrieel erfgoed in België. IV. Tijdschrift voor industriële cultuur - TIC*, juli-augustus-september 1994, jrg. 12, deel 47, nr. 3, p. 3-23.

- Viaene, Patrick; Scholliers, Peter. Bibliografie industriële archeologie & industrieel erfgoed in België. Deel 5. *Tijdschrift voor industriële cultuur - TIC*, 1995, deel 52, jrg. 13, nr. 4, p. 1-30.
- Viaene, Patrick. Bibliografie industriële archeologie & industrieel erfgoed in België. Deel 6. *TIC - Tijdschrift voor industriële cultuur*, oktober - november - december 1996, deel 56, jrg. 14, nr. 4, p. 14-32.
- Viaene, Patrick. Bibliografie industriële archeologie & industrieel erfgoed in België. Deel 7. *TIC - Tijdschrift voor industriële cultuur, Bijlage*, 1997, deel 59, nr. 3.
- Viaene, Patrick. Bibliografie van de industriële archeologie en het industrieel erfgoed in België. Deel 8. *TIC - Tijdschrift voor industriële cultuur, Bijlage*, 1998, deel 63, nr. 3.
- Viaene, Patrick. Bibliografie van de industriële archeologie en het industrieel erfgoed in België. Deel 9. *TIC - Tijdschrift voor industriële cultuur, Bijlage*, 1999, deel 67, nr. 3.
- Viaene, Patrick. Bibliografie van de industriële archeologie en het industrieel erfgoed in België. Deel 10. *TIC*, 3e trimester 2000, deel 71/2, nr. 3.
- Viaene, Patrick. Bibliografie van de industriële archeologie en het industrieel erfgoed in België. Deel 11. *TIC, Bijlage*, 2002, deel 80, nr. 4.
- Viaene, Patrick. Bibliografie industriële archeologie en industrieel erfgoed in België (Deel XII). *TIC*, 2003, deel 84, nummer 4 (Cahier 28 bis), p. 2-14.
- Viaene, Patrick. Bibliografie industriële archeologie en industrieel erfgoed in België (Deel XIII). *TIC*, 4e trimester 2004, Cahier 32, deel 88 bis.
- Viaene, Patrick. Bibliografie industriële archeologie en industrieel erfgoed in België (Deel XIV). *TIC*, 4e kwartaal 2005.
- Viaene, Patrick. Bibliografie industriële archeologie en industrieel erfgoed in België (Deel XV). *TIC*, 4e trimester 2006, deel 96, nr. 4 (Cahier 40 bis), p. 2-22.
- De Meyer, Brigitte. Bibliografie industriële archeologie en industrieel erfgoed in België (Deel 16). *TIC*, 4e trimester 2007, jrg. 24, deel 100.
- De Meyer, Brigitte. Bibliografie industriële archeologie en industrieel erfgoed in België (Deel 17). *TIC*, 4e trimester 2008, jrg. 25, deel 104.
- De Meyer, Brigitte. Bibliografie industriële archeologie en industrieel erfgoed in België (Deel 18). *TIC*, 4e trimester 2009, jrg. 26, deel 108.
- De Meyer, Brigitte. Bibliografie industriële archeologie en industrieel erfgoed in België (Deel 19). *TIC*, 4e trimester 2010, jrg. 27, deel 112.
- De Meyer, Brigitte. Bibliografie industriële archeologie en industrieel erfgoed in België (Deel 20). *TIC*, 4e trimester 2011, jrg. 28, deel 116.
- De Meyer, Brigitte. Bibliografie industriële archeologie en industrieel erfgoed in België (Deel 21). *TIC*, 4e trimester 2012, jrg. 29, deel 120.
- De Meyer, Brigitte. Bibliografie industriële archeologie en industrieel erfgoed in België (Deel 22). *TIC*, 4e trimester 2013, jrg. 30, deel 124.
- De verwijzing naar de SIWE publicatiesbibliografie:
Viaene, Patrick. SIWE : Tien jaar jong ! (1) Chronologisch overzicht SIWE-publicaties van de stichting op 5 april 1996 tot heden. *SIWE Magazine*, september-december 2006, nrs. 26/27, p. 11-33.